

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשְּׁבוּעַ דְּבָרִים תשפ"ה

התפל וטעמיו

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

תְּפִלָּה (דברים, א א) הוא ביטוי יוצא דופן בתנ"ך, המופיע רק בפסוק הפתיחה של ספר דברים. חז"ל ניסו להסבירו בשלל דרכים:

א. בברייתא מצאנו "ובין תופל אלו דברי תפלות שתפלו על ה'מן" (מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק לד, וכך הסביר גם מדרש ההלכה במקום היספרי) פירוש זה מסתמך על הביטוי הבא הסמוך והוא לְכֹן, המופיע גם בהקשר של המן "והוא כזרע גד לבן" (שמות טז, לא).

ב. במדרש אגדה (במקום) ביארו "לפי שאמרו דברים של תפלות על הקדוש ברוך הוא, (שנאמר) "ויהי העם כמתאווננים רע באזני ד' די" (במדבר יא, א).

ג. ב'פתרון תורה' (עמוד 229, מדרש מתקופת הגאונים) הציעו "מחלוקת של קרח".

ד. הרמב"ן (במקום) איננו מתייחס באופן פרטני לרשימה, אבל מסכם כי לדעת רבי יהודה במדרש, בכל הביטויים בפסוק זה יש רמז למאורעות שיש להוכיח את עם ישראל עליהם. בדרך זו צעד גם אברבנאל "שהם המקומות שהכעיסו בהם ישראל את המקום יתברך".

ה. הגר"א ב"אדרת אליהו" (במקום) פירש "הוא תבערה כי שם היו בוכים על דברי תפלות כדכתיב למשפחותיו", זאת בהמשך לדברי חז"ל, המכנים קשרים בינו לבינה בכינוי תפלות (עיינו כדוגמא מגילה דף יב ע"ב).

ו. החיד"א ב'פני דוד' (במקום) הביא "רמז לבין המצרים (הימים בהם אנו נמצאים ובהם קוראים פסוקים אלה) כמו שפירש הרב 'כלי יקר' בין פארן שמשם גזרת המרגלים שבכו ליל ט' באב ובין תופל שעשו העגל ב"ז בתמוז שנשתברו הלוחות".

החיסרון של כל הפירושים החשובים הללו הוא שאין להם רמז ישיר בכתוב עצמו. לכן, אחרי בקשת המחילה, נציע פתרון היושב על רמז בכתוב.

ידידו וחברו של דוד המלך, שהפך להיות שונאו ומי שניסה להדיחו באמצעות מרד בנו אבשלום, היה אַחִיתֶּפֶל. שמו של אביו איננו נזכר בכתוב. לבעל ה'מקנה', בחידושו על מסכת קידושין, היה ברור כי הוא גר, לכן אין לו אב מבחינה הלכתית. אם כך גירותו רמוזה בשמו "אחי-תופל" שמשמעותו היא אחינו=גר צדק, שהצטרף אלינו מן התופל, כלומר בא ממשפחה של עובדי עבודה זרה. לפי זה ברור מדוע אביו נזכר בעקיפין בפסוק הבא "וְאַחִיתֶּפֶל רָאָה פִּי לֹא נִעְשָׂתָה עֲצוֹתָ וַיִּחַבֵּשׁ אֶת הַחֲמוֹר וַיִּקֶּם וַיִּלְךְ אֶל פִּיתוֹ אֶל עֵירוֹ וַיִּצֹו אֶל פִּיתוֹ וַיִּחַנֵּק וַיִּמָּת וַיִּקְבֹּר בְּקִבְרוֹ אָבִיו" (שמואל ב' יז, כג). רק לאחר שאחיתופל נתן לאבשלום עצה מחפירה, ניסה להסיתו להרוג את אביו וגרם לנתק נוראי בין האב ובנו, הוא הבין שטעה. חז"ל מסבירים לנו שאחיתופל ראה חזיון לא ברור, שממנו הבין שהמלך הבא זה הוא. לכן נקט בתכסיסים פסולים שהיו אמורים, לשיטתו, להביאו אל כס המלכות. כך מפורש במסכת סנהדרין (דף קא ע"ב) "תנו רבנן: שלשה ניבטו ולא ראו ואלו הן: ... ואחיתופל, ... ואחיתופל ראה... והוא סבר איהו מלך, ולא היא - בת שבע בתו הוא דנפקא מינה שלמה". כשאחיתופל הבין לאן התדרדר, הוא החליט להתאבד ואז איבד את זכותו להיקבר בקבר ישראל. לכן נקבר בקבר אביו, עובד העבודה זרה.

אם כך, בביטוי תְּפִלָּה משה רבנו מבקר את עם ישראל על שנכשל בעבודה זרה בזמן המדבר. יתרונה של הצעה זו שיש לה אחיזה בלשון הכתוב. כך רמזו גם בשמו של אליעם - גיבורו של דוד - שאביו היה אחיתופל (שמו"ב כג, לד). השם אליעם רומז על גיור, שהרי הוא כולל את נוסחת הגיור, עמד עמי א-להיך א-להי. אחיתופל היה גם סבא של בת שבע, שהייתה תחילה אשת אוריה החיתי כלומר גר. כל בני המשפחה היו כנראה גרים. משפחת גרים זו הצטרפה אל עם ישראל אחרי שבניה היו, בתחילת דרכם, עובדי תופל. בזכות טובנה זו, חלק ניכר מהפירושים שהבאנו לעיל בשם גדולי עולם נמצא להם מקור בכתוב.

הבה נתפלל שימים אלה יהפכו לימי שמחה, כפי שניבא הנביא זכריה:

"פֶּה אָמַר ד' צָבָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי (שבעה עשר בתמוז) וְצוֹם הַחֲמִישִׁי (תשעה באב)

וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי (צום גדליה) וְצוֹם הָעֲשָׂרִי (עשרה בטבת) יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשִׂשׁוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמַעֲדִים טוֹבִים"

זה יקרה כאשר נגביר את "הַעֲמֻת וְהַשְּׁלוֹם אֲהַבּוּ" (זכריה ח, יט).

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעֵי לֹוִי זְשִׁמַּת

לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי

הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה

הרב ד"ר ג'רי האכנוים י"ח באדר ב' תשפ"ב	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	הרב משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	הרב נפתלי צבי יהודה בר אילן מנחם אב תשפ"ד	הרב ראובן וחייה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ" בתשרי תשפ"ב	הרב ראובן וחייה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ" בתשרי תשפ"ב	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
הרב אשר וגבי סוזן וסרטייל ט' בכסלו / ט"ז אלול	ר' מאיר וגבי שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
גבי ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	גבי מירה קושיצקי נלב"ע כ"ב בסיון תשפ"ג	הרב יעקב (ג'רי) פרנקל ט' בטבת תשפ"ב	הרב יעקב (ג'רי) פרנקל ט' בטבת תשפ"ב	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	ר' שמואל וגבי רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה	מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה	מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה	מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה	הרב משה מרדכי ארנרדיך א' בניסן תשפ"ה	לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 2 Bruriya St., Jerusalem

Tel: info@eretzhemdah.org טל: 02-5371485 WWW.ERETZHEMDAH.ORG

חַמְדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

לע"נ מורנו הרב ארנרייך זצ"ל, ממנו למדנו להרגיש את הסברא ולהתרגש מהבנת התורה

שיטות הראשונים בברכת 'שהחיינו' על קיום מצוות

בתוספתא (ברכות פרק ו הלכה י) נאמר שהעושה לולב, ציצית, תפילין – מברך שהחיינו. כאשר הוא מקיים את המצוות הללו מברך את ברכת המצווה. עולה מן הדברים שיתכן נתק בין הכנת המצווה, עליה מברכים 'שהחיינו', וקיום המצווה, עליה מברכים את ברכת המצוות.

אנו גם מבחינים שאין אמירה כללית הקובעת שיש לברך 'שהחיינו' על כל מצווה. על פניו נשמע שיש מצוות שמברכים עליהם 'שהחיינו' ויש מצוות שלא. עלינו לברר את הכללים.

מכאן עולה השאלה: על אלו מצוות ראוי לברך 'שהחיינו'?

בעלי התוספות (במסכת ברכות דף מו ע"א) מציעים שתי הצעות:

בשם רב שרירא גאון: יש לברך על מצוות החוזרות מזמן לזמן. לפי דבריו ממקדים את ההודאה בברכה לשהחיינו לזמן הזה'. לבעלי התוס' הצעה אחרת: לברך 'שהחיינו' על מצוות שיש בהן שמחה. הם ממקדים את הברכה במרכיב של השמחה שבברכת 'שהחיינו'.

במספר מקומות בש"ס נאמר שהמקריב מנחה מברך 'שהחיינו'.

במסכת ברכות (דף לו ע"ב) רש"י מבאר שמדובר בישראל (כלומר, אדם שאינו כהן) שלא הקריב מנחה זה זמן רב. לעומת זאת, במסכת מנחות (דף עה ע"ב) מפרש רש"י שהכוונה היא לכהן הזוכה להקריב את המנחה מסוג זה בפעם הראשונה בחייו.

הרוקח (רבי אליעזר מוורמייזא, מגדולי חסידי אשכנז בתקופת הראשונים) לומד מכך שכל מצווה שאדם עושה לראשונה בחייו, גם אם ימשיך לעשותה תדיר בהמשך חייו (ככהן המקריב מנחות לראשונה, ועתיד לכהן לאורך ימים ושנים) מברך 'שהחיינו'.

בעלי התוספות דוחים את שני הפירושים של רש"י: פשט הברייתא עוסקת בכהן, ואין מקור לכך שמברכים 'שהחיינו' על הקרבה בפעם ראשונה בחיים. לכן הם מבארים שאכן מדובר בכהן ששב למשמרתו. כידוע, הכהנים היו עושים משמרות ומגיעים למקדש לשבועיים בשנה, בכל פעם לשבוע וזה בנוסף לעבודה ברגלים. מדובר בכהן שעתה שב למשמרת שלו ולא הקריב מנחה בחצי השנה האחרונה, ולכן מברך 'שהחיינו' ככל מצווה השבה לאדם מזמן לזמן.

על פניו רש"י ממקד את ברכת 'שהחיינו' זו בשמחה של התחדשות המצווה, ואילו בעלי התוספות ממקדים ברכיב 'שהחיינו' לזמן הזה, כגלגל החוזר בעולם.

הרמב"ם (הלכות תמידין ומוספין) מפרש פירוש שלישי: המקריב מנחה מן התבואה החדשה מברך 'שהחיינו'. לכאורה הוא נוטה יותר לכיוון של בעלי התוספות, ומחבר את ברכת 'שהחיינו' זו לגלגל החוזר בעולם. אך נראה שהוא אינו מקבל את הגדרתם לעניין שיבת הכהנים לעבודתם השנתית. אין מעגל קבוע לכלל הכהנים, אלא כל כהן עובד במשמרתו. קשה לראות בכך גלגל החוזר בעולם. לכן הוא מעדיף לחבר את הברכה לגלגל החקלאי הקבוע.

זה מוביל אותנו לברר כיצד פוסק הרמב"ם בשאלה הכללית יותר – על אלו מצוות מברכים 'שהחיינו'?

הרמב"ם (הלכות ברכות פרק יא הלכה ט) אומר שניתן לברך 'שהחיינו' על שלושה סוגי מצוות:

א. מצוות החוזרות מזמן לזמן. המאפיין הזה מתחבר לשיטת רב שרירא גאון. ההודאה היא על כך ששרדנו לגלגל זמן נוסף של העולם.

ב. מצווה שהיא קניין: ציצית תפילין מזוזה מעקה. לכאורה כאן מדובר על בעלות המייצרת שמחה (בדומה יותר לשיטת בעלי התוספות)

ג. מצוות נדירות, כמו ברית מילה ופדיון הבן. לכאורה המוקד כאן דומה יותר לבעלי התוספות, הנדירות של המצוות הופכות את המצוות למשמחות.

מכך שהברייתא אומרת שמברכים על הכנת המצווה יש מקום לנטות דווקא לכך שהברכה היא על השמחה שבמצווה. אדם בא לבנות סוכה, אדם בא לקשור ציצית – הוא מתרגש. נשמע שהברכה קשורה פחות לחזרה העונתית של המצווה.

הטור (אורח חיים סימן כב) פוסק לברך 'שהחיינו' על ציצית. הבית יוסף מקשה – מדוע הוא כתב כך על ציצית בלבד, ולא על תפילין?

הבית יוסף מביא בשם המהר"י אבוהב שהטור סובר שברכת 'שהחיינו' על המצוות היא בעיקר על מצוות החוזרות מזמן לזמן. אך הציצית היא גם בגד חדש, ומכאן ההצדקה לברך עליה 'שהחיינו'.

נשים לב שהגדרה זו מקבילה, אך שונה, מהקטגוריה השנייה שהביא הרמב"ם: הרמב"ם אומר לברך על כל חפץ מצווה חדש. הטור מצמצם ופוסק לברך רק על חפצים שהם חדשים גם ללא קשר למצווה שבהן. לכן לפי הטור אין מקום לברך 'שהחיינו' על תפילין, שהרי התפילין אינן חוזרות מזמן לזמן, ואינן מלבוש, אלא תשמיש קדושה בלבד.

הבי"ח אינו מקבל את הסברו של המהר"י אבוהב. הוא אומר שאם אכן כוונת הטור היא שמברכים 'שהחיינו' על בגד הציצית, לא מתאים לכתוב את ההלכה הזאת בהלכות לבישת ציצית. הלכה זו היא הלכה בהלכות ברכות 'שהחיינו' על בגדים חדשים!

לכן הבי"ח מסביר את הטור אחרת, ומעביר את כל כובד המשקל למישור של השמחה שבמצווה. למצוות שונות יש אופי שונה.

מצוות ציצית היא מצווה להטיל ציצית על בגד רגיל לחלוטין. אנו לובשים בגד של ארבע כנפות, והתורה מצווה להוסיף להם ציצית. תפילין, לעומת זאת, הן קדושות: הן דורשות גוף נקי, לא להסיח מהן את הדעת, ועוד. העמדה הנפשית אל מול התפילין

דורשת יראה, לא שמחה, ולכן לא מתאים לברך על תפילין 'שהחיינו'.

נסכם בקצרה את שיטות הראשונים שלמדנו, ובעזרת ה' בפעם הבאה נלמד את השלכת הדברים הללו הלכה למעשה בדברי הפוסקים:

על אלו מצוות מברכים 'שהחיינו?'

- א. רב שרירא גאון: מצוות החוזרות מזמן לזמן.
 - ב. בעלי התוספות (במסכת ברכות דף לו ע"ב): על מצוות שיש בהן שמחה.
 - ג. רש"י (בביאורו למסכת ברכות דף לו ע"ב): על מצווה שאדם לא קיים מזה זמן רב ועתה זוכה לקיים אותה שוב.
 - ד. רש"י (בביאורו במסכת מנחות דף עה ע"ב), על פי הרחבת הרוקח לדבריו: על הפעם הראשונה שאדם מקיים מצווה. מספר הערות על שיטת רש"י:
1. לא מוכח שרש"י סובר שאין לברך במצבים אחרים. יתכן ורש"י מסכים עם הראשונים האחרים שניתן לברך גם במצבים שהם מתארים.
 2. לגבי ביאור הברייתא בה רש"י עסק: בעלי התוספות מבארים שהכוונה היא לכהן השב לעבוד במשמרתו הקבועה; הרמב"ם מבאר שהכוונה היא להקרבנה הראשונה של מנחה מהתבואה החדשה.
- ה. רמב"ם: מברכים על שלושה סוגי מצוות: 1. מצווה החוזרת מזמן לזמן (בדומה לרב שרירא גאון). 2. מצווה שהיא קניין. 3. מצווה נדירה (בדומה לדברי רש"י במסכת ברכות דף לו ע"ב).
- ו. טור: מברכים שהחיינו על ציצית. משמע שלא על תפילין. מדוע?
 1. מהר"י אבוהב: מברכים על בגד הציצית, מצד היותו בגד, ללא קשר למצווה שבו.
 2. ב"ח: מברכים על שמחת המצווה שבלבישת ציצית. אין מברכים על תפילין, מפני שהתפילין דורשים כובד ראש גדול, ולא נכון לשמוח בהם.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:			
שולמית בת לאה	ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה	החייל, איתמר חיים בן ציפי ציפורה
אוראל בן דליה	רות צפורה בת חנה	ישי בן מרים	טל שאול בן יפה
מאירה בת אסתר	הילה צפנת בת שרה טובה	שמואל בן ברוריה	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה
שלמה בן שולמית	עובדיה בן אסתר מלכה	נעם בן שלומית	משה בן רחל
ר' יצחק בן בריינדל גיטה	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה	רבקה בת שרה בלה	חוה ראנלה בת פיילא
			משה בן אסתר חיה
			מינדה לאה בת ליפשה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

Cali, Colombia

קאלי, קולומביה

תמוז תשנ"ד

כניסה לבית מורחב בתשעת הימים

שאלה

אני עומד לחזור ארצה בקרוב ולכהן כרב בקיבוץ. בימים אלה, מסיימים הרחבת חלק מן הבתים הישנים של חברים בקיבוץ. הבתים הישנים היו קטנים מדי עבור המשפחות שגדלו ב"ה במשך השנים. על מנת לאפשר בניה מהירה, התושבים הועברו לבתים קטנים יותר שעמדו אז ריקים. עם סיום הבניה, הקיבוץ מעוניין שהתושבים הישנים יעברו חזרה כמה שיותר מהר כדי לאפשר הרחבת הבתים של החברים הנוותרים. התאריך המשוער לסיום הבניה, שאז החזרה תתאפשר, הוא משך תשעת הימים.

האם חזרת התושבים לבתיהם המורחבים נחשב לשמחה שראוי להימנע ממנה בט' הימים?

תשובה

א. אסור להיכנס¹ לבית חדש או משופץ² במשך תשעת הימים, אלא אם כן בשל צורך גדול, כגון צפיפות דיור³ או הפסד ממוני⁴. לאדם פרטי, אם אכן קיים אצלו צורך גדול לעבור לדירה חדשה בגלל צפיפות הדיור וצער המשפחה- הדבר מותר, ואולם יש להימנע מלעבור בשבוע שחל בו ט' באב⁵.

אם יש הפסד ממוני משמעותי בגין דחיית ההעברה, הדבר מותר אפילו בשבוע שחל בו ט' באב⁶. אמנם לגבי שאלה ציבורית, כמו במקרה הנדון, יש להימנע מלעבור בתשעת הימים, כי אין זה יאה. ועוד יש להוסיף "דלא מסמנא מילתא", ועל כן יש להשתדל לדחות את ההעברה עד לאחר תשעה באב, ומן השמים יבורכו ב"ישוב טוב"⁶.

ב. אסור להכניס רהיטים חדשים לבתים⁷.

ג. בכניסה לבית החדש, עם המשפחה, מברכים ברכת הטוב והמטיב⁸, ולא ברכת שהחיינו, וממילא אין כאן איסור של ברכת שהחיינו.

- 1 איסור כניסה לבית חדש אינו מוזכר במפורש. המקורות שמהם ניתן ללמוד לעניין זה הם:
 - א. שו"ע או"ח (סי' תקנא סעיף ב) ו"משנה ברורה" (שם ס"ק יב). נראה שכשם שאסור לבנות, כך אסור להיכנס לבניין כזה, משום שמחה.
 - ב. שם (סעיף ו ברמ"א): איסור לבישת בגד חדש חל מר"ח אב, נראה שכניסה לבית חדש ודאי אינה פחותה מלבישת בגד חדש, שאסורה משום שמחה.
- 2 בית משופץ שהוסיפו בו איזה דבר, נחשב לבית חדש לעניין ברכת שהחיינו, וכן נראה לענייננו. "משנה ברורה" (סי' רכג ס"ק יב) וב"שער הציון" (ס"ק יד).
- 3 נבחר את ההיתר מול שני המקורות לאיסור הכניסה לדירה חדשה המוזכרים בהערה 1.
 - א. הרחבת דירה למשפחה קטנה כ"צריך לדירתו" ולא כ"הרווחה בעלמא", ולכן מותר להיכנס בה, "משנה ברורה" או"ח (סי' תקנא ס"ק יב).
 - ב. "משנה ברורה" (שם ס"ק כט): "ומי שאין לו אלא חלוק אחד, יש להתיר לכבס מר"ח עד השבת", ונראה שהוא הדין להיכנס לדירה החדשה כשזה לצורך דיור ולא לצורך שמחה.
- 4 "משנה ברורה" (שם ס"ק יג): "מותר לבנות אפילו בנין של שמחה, אם אינו עושה בשביל השמחה אלא בשביל ההפסד". וכן ב"אגרות משה" (או"ח ח"ג סי' פ) מתיר לקנות מכונת הנחוצה לצורך פרנסה (וכן בשו"ת "מראה הבזק" ח"ב עמ' 60 בעניין קניות ביריד בטי הימים, כשיש הפסד).
 - 5 א. ראה הערה 3 שהתיר רק עד השבת.
 - 6 ב. השנה חל ט' באב ביום א', ואין אפוא משמעות ל"שבוע שחל בו ט' באב". "משנה ברורה" (סי' תקנא ס"ק לח).
 - 7 הערת מרן הגר"ש ישראלי.
 - 8 "אגרות משה" (או"ח ח"ג סי' פב).
- 8 שו"ע או"ח (סי' רכג סעיף ג) ב"באור הלכה", שבשבתות מברכים הטוב והמטיב. ולכן התיר ב"אגרות משה" (או"ח ח"ג סי' פ ד"ה ומכונת חדשה) לקנות מכונת חדשה, בתנאים מסויימים, בגי' השבועות.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

<p>לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לעיין גב' לורין הופמן ז"ל</p>	<p>לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
---	--	--	--	---

לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הייך

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה" הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פיסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד. זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה